

THE ROLE OF RESEARCH OF THE TEACHER IN THE MODERN EDUCATIONAL SPACE

The author poses the question concerning the role of the research work the teachers of secondary school in the educational process and the development of professional competence of the teacher in terms of modernity demonstrating. The article describes some aspects of the research work of teachers, which aims the creating a system of theoretical knowledge and practical skills to enable the development of science with the help of diagnosis, planning, forecasting to improve teaching practice.

Key words: organization of scientific research, professional teachers, scientific creativity, innovation and reflection.

УДК 372.881.11

Починкова М.М.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕКСТУ В ДИСТАНЦІЙНОМУ КУРСІ ФІЛОЛОГІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ З ПРАКТИКУМУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В НАВЧАННІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

У статті розкрито особливості використання тексту в дистанційному курсі філологічного спрямування з урахуванням основних положень комунікативно-когнітивної парадигми. Представлено методичні та філологічні вимоги до тексту, що використовується в дистанційному курсі.

Ключові слова: дистанційне навчання, комунікативно-когнітивна парадигма, соціокультурна компетентність, термінологічний запас, критерії добору текстів.

Розвиток глобальних мереж створив принципово нові можливості для роботи вчених та педагогів. Рівень використання нових інформаційно-комунікативних технологій дає імпульс для розвитку дистанційного навчання (ДН) – форми навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, що забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів та студентів на різних етапах навчання.

Проблема впровадження дистанційного навчання знаходить своє відображення в психолого-педагогічній літературі. У науковому обігу вона представлена такими аспектами: науково-педагогічні засади дистанційного навчання (В. Кухаренко, Є. Полат, Д. Чернилевський та ін.), гуманізація освіти та дидактичні основи дистанційного навчання, зокрема гуманістично зорієнтований підхід до навчання (Б. Гершунський, І. Загв'язинський, В. Сластьонін та ін.), дидактичні особливості дистанційного навчання (Елен К. Вотермен, М. Моїсеєва, Є. Полат, Вільям Дж. Хассон, А. Шабанов).

Збільшення досліджень у галузі дистанційної освіти за останні п'ять років свідчить про актуальність та складність проблеми. При цьому аналіз проблематики наукових досліджень дозволяє стверджувати, що кількість робіт, присвячених галузевим (предметним) курсам дистанційного навчання, зокрема дистанційним курсам філологічного спрямування, недостатня, на сьогодні залишається невизначеним лінгводидактичний потенціал дистанційних курсів філологічного спрямування в підготовці майбутніх учителів початкової школи.

Мета статті полягає у визначенні особливостей використання тексту, зокрема методичних та філологічних вимог до нього, в дистанційному курсі філологічного спрямування в навчанні майбутніх учителів початкових класів.

Важливою складовою освітнього процесу є не тільки добір навчального матеріалу, а й визначення форми, у якій він буде представлений студентові, трансформація цього матеріалу в навчальну інформацію. Уважаємо за необхідне визначити вимоги до відбору навчального матеріалу. У дистанційному курсі основне навантаження навчального процесу несе текст,

тому до нього висуваються особливі вимоги. Для дистанційного курсу філологічного спрямування з практикуму української мови, на нашу думку, необхідно виділити три групи вимог до тексту – методичні як для навчальної дисципліни, філологічні як для дисципліни філологічного спрямування, технічні як для дистанційного курсу.

Розкриємо методичні вимоги до тексту дистанційного курсу філологічного спрямування. Комунікативно-когнітивна парадигма, що характеризує сучасний етап вітчизняної методики навчання української мови, визначає текст як важливий засіб створення пізнавально-розвивального середовища, спрямованого на розвиток творчих здібностей учнів, студентів. Услід за авторами когнітивної методики [2] вважаємо текст основним засобом навчання й виділяємо такі критерії добору текстів як основного засобу навчання: високий рівень інформативної насиченості; актуальність; доступність, що забезпечує можливість адекватного сприйняття змісту тексту синхронно з його читанням; наявність у тексті високого виховного потенціалу; урахування психологічних особливостей реципієнтів [2, с. 8].

Використання текстового матеріалу дає змогу поєднати словниково-семантичний та словниково-орфографічний напрямки, пов'язані зі збагаченням словникового запасу студентів та формуванням правописних навичок, крім того, залучає до багатства української літератури, забезпечує введення студентів в образний та ідейний зміст твору через мовну форму, зображально-виражальні й сюжетно-композиційні засоби, сприяє підвищенню культури мовлення, породжує стійкий інтерес до предмета, що є ключем до грамотності, до засвоєння елементарної системи граматики.

Погоджуємося з думкою дослідника дистанційного навчання В. Кухаренка, що текст має сприяти: якомога повній і глибокій передачі інформації; розумінню інформації; виділенню активних положень у наданій інформації з метою трансформування їх у особисту діяльність; пошуку корисної інформації; створенню відповідних моделей діяльності; інтересу й активності щодо інформації й діяльності; набуттю нових особистих знань і вмінь; можливості навчатися й працювати в співробітництві, використовуючи досвід, ідеї й підходи інших осіб [1, с. 112]. Однак вважаємо, що цей перелік вимог не враховує своєрідності дистанційного курсу філологічного спрямування, де текст є одночасно предметом і засобом вивчення. Тому він повинен ілюструвати особливості функціонування мовних одиниць різних рівнів, їх стилістичний потенціал, викликати естетичне задоволення, мати високий рівень інформативності, бути доступним і актуальним, мати професійну спрямованість, урахувати регіональний компонент – систематичне й послідовне включення в дистанційний курс місцевого мовного матеріалу. Використання тексту в дистанційному курсі допоможе студентам – майбутнім учителям початкової школи краще засвоїти літературні норми сучасної української мови, збагатити словниковий запас, сформувати точне, виразне, образне власне мовлення, виробити чуйне, уважне ставлення до краси слова. Системне використання текстового матеріалу знайомить студентів із характерними особливостями зв'язку висловлювання й готує для глибокого розуміння класичних і створення власних текстів. Саме в процесі роботи з текстом формується мовна, комунікативна й соціокультурна компетентність студентів, розвивається їхня емоційна сфера, відбувається духовне збагачення.

Суттєве значення в тексті для дистанційних курсів, на нашу думку, має змістова й композиційна відповідність. Необхідність логічної побудови матеріалу під час створення дистанційного курсу не викликає сумнівів, тобто елементи цілого повинні бути не просто об'єднані механічно й не просто пов'язані, а пов'язані між собою так, щоб взаємно впливати один на одного, причому цей вплив досить істотний, тоді має сенс говорити про те, що елементи системи утворюють структуру [1, с. 110].

Структурування навчального матеріалу під час підготовки його до застосування в дистанційному курсі є одним із найважливіших завдань викладача, при цьому необхідно передбачити, що в подальшому активізується засвоєння та сприйняття навчального матеріалу, успішно формуються нові знання в суб'єкта навчання. Під структурованим

текстом ми розуміємо писемний або усний мовленнєвий масив, що становить систему об'єднаних смислових та формально-граматичних складових, устрій і організація яких побудована на основі сюжетно-тематичної цілісності.

Таким чином, можна виділити основні методичні вимоги до тексту як основного засобу навчання в дистанційному курсі філологічного спрямування: інформативність (кожний текст повинен бути інформаційно насиченим); цілісність (текст повинен мати внутрішню смислову зв'язність речень і частин тексту за рахунок правильного використання граматичних засобів); зв'язність (інтегративність) (усі елементи висловлювання мають бути пов'язані за змістом граматично послідовним, ланцюжковим чи паралельним зв'язком); комунікативність; структурованість; відповідність закономірностям і принципам навчання мови. До філологічних вимог відносимо бездоганність з погляду норм літературної мови, здатність розкривати лексичне багатство мови, ілюструвати різноманітність форм і конструкцій, стилістичну доцільність їх використання тощо; наявність прикладів різних мовних стилів: художнього (художня література і народна творчість), наукового (науково-популярні статті, посібники), публіцистичного (періодика) тощо; ілюстрація найголовніших мовних явищ, що вивчаються; урахування регіонального компонента.

Під час опанування практикуму української мови основну увагу приділено вивченню української мови на лексико-морфологічному й синтаксичному рівнях. Важко переоцінити розуміння студентами семантики мовних одиниць (з'ясування значення слів, робота з синонімами, антонімами, перифразами, уміння враховувати смислові, емоційно-експресивні, стилістичні відтінки мовних засобів і т. ін.) у процесі створення власних висловлювань. Знання значення кожної лексеми необхідне для розуміння змісту речення. Особливої актуальності набуває збагачення словникового запасу студентів мовленневознавчою, термінологічною лексикою, пов'язаною з майбутнім фахом, а також власне українськими словами.

Під час навчання у ВНЗ значно збільшується термінологічний запас студентів, на початковому етапі це викликає багато труднощів у сприйнятті навчального матеріалу. Тому під час укладання курсу важливим є врахування кількісного збільшення термінологічного словника й пояснення значень лексем, що можуть викликати труднощі в розумінні й тим самим ускладнювати процес сприйняття навчального матеріалу.

Робота над розумінням семантики мовних одиниць на заняттях практикуму української мови повинна відбуватися на основі науково-популярних, публіцистичних текстів, а також на матеріалі художньої літератури.

Таким чином, важливим засобом навчання є текст як середовище функціонування мовних одиниць, що дозволяє залучити студентів до мовленнєвої діяльності, мотивує засвоєння мовної теорії, підвищує пізнавальний і виховний потенціал заняття. Системне використання текстового матеріалу ознайомлює студентів із характерними особливостями зв'язку висловлювання й готує для глибокого розуміння класичних і створення власних текстів.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у розробці теоретичних й практичних методичних рекомендацій зі створення дистанційних курсів філологічного спрямування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кухаренко В. М. Дистанційне навчання: енцикл. видання: Навч.-метод. посіб. / В. М. Кухаренко. – К.: ТОВ “Комп’ютер”, 2007. – 128 с.
2. Пентилюк М. Концепція когнітивної методики навчання української мови / Марія Пентилюк, Алла Нікітіна, Олена Горошкіна // Дивослово. – 2004. – № 8. – С. 5 – 9.

Починкова М.Н.

**ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТЕКСТА В ДИСТАНЦИОННОМ КУРСЕ
ФИЛОЛОГИЧЕСКОГО НАПРАВЛЕНИЯ ПО ПРАКТИКУМУ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА
В ОБУЧЕНИИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ**

В статье раскрыты особенности использования текста в дистанционном курсе филологического направления с учетом основных положений коммуникативно-когнитивной парадигмы. Представлены методические и филологические требования к тексту, который используется в дистанционном курсе.

Ключевые слова: дистанционное обучение, коммуникативно-когнитивная парадигма, социокультурная компетентность, терминологический запас, критерии отбора текстов.

Pochinkova M.N.

**FEATURES OF USE OF THE TEXT IN A REMOTE DISTANCE COURSE OF A PHILOLOGICAL
DIRECTION ON A PRACTICAL WORK OF THE UKRAINIAN LANGUAGE IN TRAINING
OF THE FUTURE TEACHERS OF INITIAL CLASSES**

In article features of use of the text in a remote distance course of a philological direction taking into account substantive provisions kommunikativno-kognitivnoy paradigms are opened. Methodical and philological requirements to the text which is used in a remote course are presented.

Key words: remote studying, communicative-cognitive paradigm, criteria of selecting texts, socio-cultural competence, terminological word stock.

УДК 378.046-021.68:[37.015.31:51.081.1]

Примакова В.В.

**СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ
ДО ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ НАУКОВОЇ КАРТИНИ СВІТУ**

У статті розглядається проблема підготовки педагогів у післядипломній освіті до формування у молодших школярів наукової картини світу, визначено і охарактеризовано структурні компоненти готовності до означеної діяльності.

Ключові слова: готовність вчителів початкових класів, наукова картина світу, структура готовності, підготовка у післядипломній освіті.

В умовах стрімких змін у різних сферах життя людини надзвичайно актуальною стає націленість сучасної освіти на майбутнє, на розв'язання проблем, що постійно виникають у динамічному інформаційному, економічному, соціокультурному просторі. Ключовою в сучасній педагогічній науці є проблема підвищення фахового рівня педагогічних кадрів, покликаних розв'язувати багато важливих завдань системи освіти. Одним із них, як зазначено в Національній доктрині розвитку освіти України, є забезпечення "формування у дітей і молоді цілісної наукової картини світу і сучасного світогляду" [1]. Здійснювати ефективну підготовку педагогічних кадрів до зазначеної діяльності, забезпечувати можливість їх навчання протягом життя та професійного самовдосконалення покликана система післядипломної освіти. Відтак одним із важливих питань, що знаходиться сьогодні у центрі педагогічної думки, є готовність вчителів початкових класів до формування в учнів наукової картини світу.

Щоб формувати у дитини об'єктивні уявлення про навколишній світ, про його цілісний образ, учитель має бути озброєний системними знаннями з даної проблеми, володіти певними вміннями і навичками, які допоможуть якісному виконанню такої роботи. Допомогти учням орієнтуватися у складних перетвореннях, що постійно відбуваються в світі, не розгубитися у вирі інформації, що потрапляє з різних джерел, має грамотний педагог, на якого покладено подвійну відповідальність: шляхом самоосвіти підвищувати